

ZAKAJ JE RAZPADLA JUGOSLAVIJA - ODLOČITEV SLOVENCEV ZA LASTNO DRŽAVO

Gospodarska kriza in zadolževanje

Jugoslovansko gospodarstvo je bilo zaradi vpletanja politike zelo neučinkovito. Oblast je problem reševala z najemanjem posojil v tujini, kar je stopnjevalo **zadolženost in inflacijo.**

VIR 4

Dolg Jugoslavije

Leto 1975	6584 milijonov dolarjev
Leto 1979	14 592 milijonov dolarjev
Leto 1983	20 501 milijonov dolarjev

Država se je najbolj zadolžila ob koncu 70-ih let. Dolg države je bil skrivnost.

VIR 5

Inflacija

Leta 1981	45,00%
Leta 1985	80,00%
Konec 80-ih let	Hiperinflacija

VARČEVALNI UKREPI

„Še pred Titovo smrtjo je vlada maja 1979 uvedla omejitve vožnje z osebnimi avtomobili, in sicer tako, da so ob torkih lahko vozili osebni avtomobili, ki so imeli na koncu registrske tablice parno številko, ob četrtnih pa tisti z neparno. Omejitev vožnje po sistemu par-nepar je veljala tudi za dva konca tedna v mesecu. /.../ Vlada je uvedla bone za nakup bencina za zasebno uporabo. Ob nakupu bencina po redni ceni je kupec moral črpalkarju oddati bon za ustrezno količino goriva. Porabnik je za mesec dobil bone za 40 litrov goriva. Težave so bile tudi zaradi pomanjkanja električne energije. Zato so bile uvedene t.i. redukcije elektrike, med katerimi so gospodinjstvom za nekaj ur izključili elektriko. Da bi varčevali elektriko, so televizijski program končali okoli 22. ure.“

V Sloveniji so se vse glasneje pojavljali očitki o velikih vsotah, ki jih republika namenja nerazvitim, novice o neodgovornem zapravljanju denarja v nerazvitih republikah so prebivalce Slovenije konec 80. let utrjevale v prepričanju, da rešitev gospodarske krize v Jugoslaviji ni možna.

PO TITU TITO - kolektivno predsedstvo

Po smrti Tita je državo vodilo devetčlansko (oziroma osemčlansko) **kolektivno predsedstvo**, v katerem so bili predstavniki vseh republik, dveh avtonomnih pokrajin in predstavnik Zveze komunistov.

Predsedstvu SFRJ je vsako leto predsedoval predsednik iz druge republike. Od Slovencev sta se zvrstila Sergej Kraigher (1981-1982) in Janez Drnovšek (1989-1990).

SLOVENSKA DEMOKRATIČNA POMLAD - kako so se krepile zahteve po večjih političnih, narodnostnih in gospodarskih svoboščinah

V Jugoslaviji je bil leta 1975 sprejet nov kazenski zakonik. Njegov 133. člen je namenjal kazen vsakemu, ki bi na kakršenkoli način kritiziral sistem. Kljub temu so se v 80. letih v Sloveniji začela pojavljati posamezna društva, gibanja in časopisi, ki so se zavzemali za svobodo misli in govora.

Takšno nenadzorovano ljudsko gibanje imenujemo **civilna družba**. Oblast jo je preganjala in zatirala. Vendar so se zadeve v Sloveniji spreminjale, saj slovenska komunistična oblast civilne družbe več ni preganjala. Zaradi tega je doživljala vse več pritiskov od jugoslovanske oblasti.

Pojavilo se je močno:

- mladinsko umetniško gibanje (v okviru tega glasbena skupina Laibach);
- mladinski časopisi (npr. Mladina, Tribuna, Katedra);
- ekološko gibanje.

Vsi so na različne načine kritizirale obstoječe stanje v Jugoslaviji in s tem tudi izzivale režim.

Leta 1982 so kritični intelektualci ustanovili **Novo revijo**, časopis za kulturo, ki je objavljala kritične članke o režimu in kulturi.

Leta 1987 je Nova revija izdala znamenito **57. številko**, ki je imela naslov **Prispevki za nacionalni program**. Prispevki so nastali kot odgovor na vse hujšo srbsko nacionalistično usmeritev. Vidni slovenski intelektualci so objavili svoja razmišljanja o politični in družbeni krizi sistema v Jugoslaviji in o položaju slovenskega naroda v njej. Zoper avtorje se je vsul plaz kritik in celo zahteve po sodnem pregonu.

V 80. letih so se slovenski pisatelji uprli jugoslovanskemu predlogu za pouk književnosti v šolah, ki bi zmanjšal število ur slovenščine in pouka o slovenskih književnikih.

NASPROTJA MED JUGOSLOVANSKIMI NARODI SE VEDNO BOLJ KREPIJO

Kosovo - republika

Srbi želijo odpraviti avtonomijo Kosova.

Albanci na Kosovu (kjer so živel tudi Srbi) so leta 1974 prvič dobili avtonomijo in zagotovljene pravice za narodni razvoj. Po Titovi smrti so se med Srbi začele širiti zahteve po odpravi kosovske avtonomije. **Med Albanci** pa se je okrepila ideja o še večji avtonomiji, ki jo je simboliziralo geslo »Kosovo – republika«. Sledilo je obdobje nasilja in zatiranja Albancev s strani Srbov. Slovenska podpora Albancem na Kosovu je zaostriła odnose med Slovenijo in Srbijo. **Napetosti med Slovenci in Srbi** so trajale že od srede 80. let, ko je postajalo jasno, da se v Sloveniji in Srbiji uveljavljata dve nasprotujoči si politični in gospodarski usmeritvi. Slovenija je podpirala demokratizacijo in sodelovanje z zahodno Evropo, Srbija pa se je zavzemala za zaprto Jugoslavijo in se sklicevala na svojo slavno preteklost. Nasprotja so se še okrepila, ko je 1987 v Srbiji prišel na oblast **Slobodan Milošević**. Po odstranitvi svojih nasprotnikov in tekmecev si je podredil Srbijo.

Razpadanje Jugoslavije

- *Ekonomska kriza*
- *Politična kriza*
- *Kriza mednacionalnih odnosov in naraščanje nacionalizmov*

